

Employees' Participation in Organizational Environmental Management: A Case Study of Unison Laboratories Co.Ltd.¹

Prapaporn Khumboaw²
Wanee Ungsittiphonporn³
Weerachart Supanyo⁴

Received: May 7, 2013

Accepted: May 20, 2013

Abstract

This research was aimed to 1) investigate employees' participation in organizational environmental management, 2) compare employees' participation in organizational environmental management, and 3) explore employees' suggestions toward the increase of an effectiveness in promoting employees' participation in organizational environmental management. Unison Laboratories Ltd. was selected as a case study. 225 research sample comprised 192 operational level employees and 33 executives obtained by stratified sampling technique. Research instrument was a survey questionnaire. Statistics for data analysis were mean, and standard deviation. The research findings were as follows. 1) The overall sample participated in organizational environmental management at a moderated level ($\bar{x} = 2.61$). Activity that got highest average score of participation was the Energy Saving Project ($\bar{x} = 2.72$), whereas that got the lowest scores was the 5 S Project ($\bar{x} = 2.46$). The participation of sample was mostly in terms of implementation ($\bar{x} = 3.00$) while the least was in terms of planning ($\bar{x} = 1.98$). 2) There were differences in organizational environmental management participation among sample with different sexes, educational levels, membership of environmental management group, and awareness in environmental management at statistical significant level of .05 3) It was suggested by the sample that participation of employees at all levels could be enhanced through knowledge and understanding provision, participation awareness raising campaigns, information transmission, motivation promotion, and the allocation of adequate time and personnel for organizing the projects on environmental management.

Keywords: Participation, Organizational Environmental Management

---

¹ Thesis for the Master of Art Program in Human and Community Resource Development ,Kasetsart University, Kampeang Saen Campus

² Graduate Student,Master Degree in Human and Community Resource Development ,Kasetsart University, Kampeang Saen Campus, E-mail : Lek_prapaporn@hotmail.com

³ Lecturer in Department of Human and Community Resource Development ,Kasetsart University, Kampeang Saen Campus

⁴ Assistant Professor in Department of Human and Community Resource Development, Kasetsart University, Kampeang Saen Campus

การมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนิซัน จำกัด¹

ประภาพร คำเบา²

วรรณิ อั้งสีทิพนพร³

วีรฉัตร สุปัญญ⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร 2) เปรียบเทียบมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของพนักงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร โดยใช้บริษัท ยูนิซัน จำกัด เป็นกรณีศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนทั้งหมด 225 คน จำแนกเป็นระดับปฏิบัติการจำนวน 192 คน และระดับบริหารจำนวน 33 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.61$) โดยกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ โครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\bar{x} = 2.72$) กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ โครงการ 5 ส ($\bar{x} = 2.46$) เมื่อพิจารณาด้านที่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ($\bar{x} = 3.00$) ด้านที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\bar{x} = 1.98$) 2) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม และความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ประกอบด้วย การให้ความรู้ ความเข้าใจ การกระตุ้นจิตสำนึกและความตระหนักในการมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจ ตลอดจนการจัดเวลาและบุคลากรให้เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

¹ วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษยและชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

² นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษยและชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

E-mail : Lek_prapapron@hotmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษยและชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต กำแพงแสน

⁴ อาจารย์ประจำภาควิชาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษยและชุมชน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต กำแพงแสน

บทนำ

สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญกับมนุษย์ เพราะทุกชีวิตต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยในการดำเนินชีวิต แต่ทิศทางการพัฒนาประเทศไทยที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม ทำให้ต้องการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมากมาย เพื่อผลิตสินค้าและบริการ การพัฒนาประเทศตามแนวทางนี้จึงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งหากไม่ระมัดระวังย่อมนำมาซึ่งปัญหาในที่สุด

ในส่วนขององค์กรภาคธุรกิจนั้น แรงกดดันทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มีมากขึ้นและเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลาทั้งทางด้านกฎหมาย เงื่อนไขการซื้อขายจากลูกค้า และความต้องการสินค้าสีเขียวจากผู้บริโภค ทำให้องค์กรต่าง ๆ เริ่มให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยคำนึงถึงประเด็นสิ่งแวดล้อมในการบริหารจัดการ เพื่อให้อยู่ในมาตรฐานที่กำหนด กล่าวคือ องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานในรูปแบบของเอกสาร และนำไปใช้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกันทั้งองค์กร เช่น การจัดการน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ การจัดการขยะ กากของเสีย เป็นต้น ในขณะเดียวกันองค์กรต้องตรวจสอบการทำงานเพื่อหาสาเหตุของปัญหาและกำหนดแนวทางแก้ไขหรือป้องกันมิให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรด้วย (สุเทพ ธีรศาสตร์, 2541) การมีส่วนร่วมของพนักงานภายในองค์กร มีความสำคัญที่จะทำให้โครงการที่ดำเนินการอยู่เกิดประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ตั้งไว้ เพราะพนักงานหรือบุคคลเป็นทรัพยากรการบริหาร ทั้งในด้านการวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ควรเปิดโอกาสให้พนักงานเข้ามามีส่วน

เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาร่วมกัน

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือในองค์กรที่ริเริ่มการดำเนินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า มีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการมีส่วนร่วม ความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและบทบาทของผู้มีหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเป็นต้น (สุวิธสา สุวิธติมงคล, 2552; ณพรธรรณ สมนันต์, 2550; สุขเมธ ทรายแก้ว, 2536) สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในองค์กรตามมาตรฐาน ISO 14001 นั้น อัญชลี สืบสุข (2546) พบว่า ความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ส่วนลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งงาน และอายุการทำงานไม่มีผลกับการมีส่วนร่วม ส่วน ญาณิศา ถนอมบุญ (2547) พบว่า สิ่งที่มีผลต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของพนักงานในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การฝึกอบรม การประชาสัมพันธ์ การจูงใจ การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และการจัดกิจกรรม

โดยเหตุที่องค์กรแต่ละแห่งมีบริบทและเงื่อนไขตลอดจนธรรมชาติของการบริหารจัดการต่างกัน ประกอบกับ บริษัท ยูนิซัน จำกัด ตำบลคลองอุดมชลจร อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นบริษัทที่มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และกำลังอยู่ในช่วงขอการรับรองระบบ

มาตรฐาน ISO 14001 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่า ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบัน พนักงานบริษัท ยูนิซัน จำกัด มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ระดับใด มีปัจจัยต่าง ๆ ที่จากการศึกษาพบว่า มีผล และไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร การเป็นสมาชิก กลุ่มกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการ สิ่งแวดล้อม และความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการ สิ่งแวดล้อมนั้น จะมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ของพนักงาน บริษัท ยูนิซัน จำกัด หรือไม่ อย่างไร และจะมีข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง กับการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการ สิ่งแวดล้อมภายใน บริษัท ยูนิซัน จำกัด ต่อไป

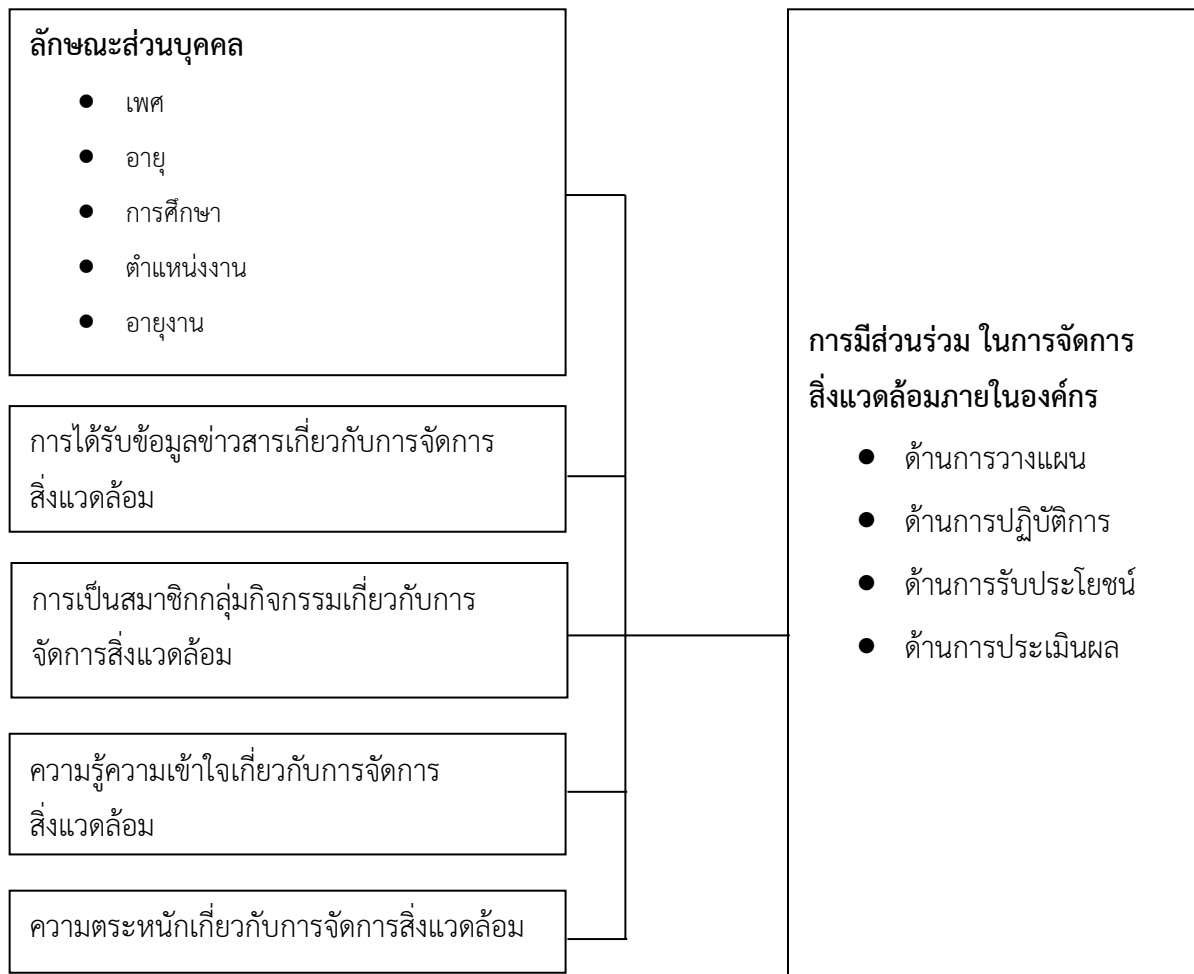
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพนักงาน ในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของพนักงาน เกี่ยวกับส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

แนวคิด ทฤษฎี

จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางการวิจัย ซึ่งแบ่ง ออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมี ส่วนร่วม การส่งเสริมการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับ การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการสิ่งแวดล้อมของ บริษัท ยูนิซัน จำกัด ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 : พนักงานที่มีลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 : พนักงานที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน หรือเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน หรือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน หรือมีความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 : ลักษณะส่วนบุคคลของพนักงาน มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

สมมติฐานที่ 4 : การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของพนักงาน ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พนักงาน บริษัท ยูนิซัน จำกัด จำนวน 516 คน จำแนกเป็นระดับปฏิบัติการ จำนวน 483 คน และระดับบริหารจำนวน 33 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 225 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane's จำแนกเป็นระดับปฏิบัติการจำนวน 192 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามหน่วยงาน และระดับบริหารจำนวน 33 คน ซึ่งใช้ประชากรทั้งหมดเนื่องจากมีจำนวนน้อย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้ปรับใช้จากแบบสอบถามที่มีผู้สร้างไว้แล้วและเพิ่มเติมในส่วนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกระทงคำถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความเชื่อมั่น 0.8

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างระหว่างเดือน พฤศจิกายน ถึง ธันวาคม 2555

4. การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล

ความสอดคล้องของข้อกระทงคำถาม (IOC)

4.1 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (โดยวิธีสอบซ้ำ)Test – Retest Method)

โดยใช้สูตรในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน) Pearson Product Moment Correlation)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

ข้อค้นพบจากการวิจัยมีดังนี้

1. เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.61$) โดยกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ โครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\bar{x} = 2.72$) รองลงมา คือ โครงการคัดแยกขยะ ($\bar{x} = 2.67$) และกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ โครงการ 5 ส ($\bar{x} = 2.46$)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด

กิจกรรม	n = 225		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1.โครงการอนุรักษ์พลังงาน	2.72	0.97	ปานกลาง
2.คัดแยกขยะ	2.67	1.01	ปานกลาง
3.โครงการ 5 ส	2.46	1.04	ปานกลาง
รวม	2.61	0.87	ปานกลาง

กิจกรรม	n = 225		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1.โครงการอนุรักษ์พลังงาน	2.72	0.97	ปานกลาง
2.คัดแยกขยะ	2.67	1.01	ปานกลาง
3.โครงการ 5 ส	2.46	1.04	ปานกลาง
รวม	2.61	0.87	ปานกลาง

2. เกี่ยวกับด้านของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด พบว่า

2.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ($\bar{x} = 3.00$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 2.49$) ด้านที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\bar{x} = 1.98$)

2.2 เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการวางแผนมากที่สุด คือ โครงการคัดแยกขยะและโครงการ 5 ส ($\bar{x} = 2.00$) กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยที่สุด คือ โครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\bar{x} = 1.93$)

2.3 เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของ

กลุ่มตัวอย่างในการปฏิบัติมากที่สุด คือ โครงการคัดแยกขยะ ($\bar{x} = 3.06$) รองลงมา คือ โครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\bar{x} = 3.00$) กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ โครงการ 5 ส ($\bar{x} = 2.94$)

2.4 เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการรับผลประโยชน์มากที่สุด คือโครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\bar{x} = 2.56$) รองลงมา คือ โครงการ 5 ส ($\bar{x} = 2.49$) กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด คือ มีส่วนโครงการคัดแยกขยะ ($\bar{x} = 2.44$)

2.5 เมื่อพิจารณากิจกรรมการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการประเมินผลมากที่สุด คือ โครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\bar{x} = 2.06$) รองลงมา คือ โครงการคัดแยกขยะ ($\bar{x} = 2.05$) กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อยที่สุด คือ โครงการ 5 ส ($\bar{x} = 2.03$)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด

การมีส่วนร่วม	อายุ	n	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	F	Sig.
ในการจัดการ	น้อยกว่า 25 ปี	51	2.36	0.721	ปานกลาง		
สิ่งแวดล้อม	25 - 29 ปี	63	2.43	0.702	ปานกลาง		
ภายในบริษัท	30 - 34 ปี	50	2.38	0.722	ปานกลาง	1.749	0.140
ยูนิซัน จำกัด	35 - 39 ปี	30	2.72	0.670	ปานกลาง		
	มากกว่า 39 ปี	31	2.29	0.723	ปานกลาง		
รวม		225	2.43	0.714	ปานกลาง		

3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด ของพนักงาน พบว่า

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด โดยจำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	t	Sig
สิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด	ชาย	55	2.26	0.66	ปานกลาง	1.986*	0.048
	หญิง	170	2.48	0.72	ปานกลาง		
รวม		225	2.43	0.71	ปานกลาง		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมในการวางแผน			
4. โครงการอนุรักษ์พลังงาน	1.93	1.05	น้อย
5. โครงการคัดแยกขยะ	2.00	1.08	น้อย
6. โครงการ 5 ส	2.00	1.06	น้อย
รวมการมีส่วนร่วมในการวางแผน	1.98	0.95	น้อย
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ			
7. โครงการอนุรักษ์พลังงาน	3.00	0.97	ปานกลาง
8. โครงการคัดแยกขยะ	3.06	0.95	มาก
9. โครงการ 5 ส	2.94	0.94	ปานกลาง
รวมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	3.00	0.86	มาก
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
10. โครงการอนุรักษ์พลังงาน	2.53	1.04	ปานกลาง
11. โครงการคัดแยกขยะ	2.44	1.04	ปานกลาง
12. โครงการ 5 ส	2.49	1.02	ปานกลาง
รวมการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	2.49	0.97	ปานกลาง
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล			
13. โครงการอนุรักษ์พลังงาน	2.06	1.11	ปานกลาง
14. โครงการคัดแยกขยะ	2.05	1.11	ปานกลาง
15. โครงการ 5 ส	2.03	1.11	ปานกลาง
รวมการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.04	1.04	ปานกลาง
รวม	2.43	0.71	ปานกลาง

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด โดยจำแนกตามตำแหน่งงาน

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด	ตำแหน่งงาน	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	t	Sig
สิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด	ฝ่ายปฏิบัติการ	192	2.39	0.72	ปานกลาง	1.514	0.132
	ฝ่ายบริหาร	33	2.60	0.59	ปานกลาง		
รวม		225	2.43	0.71	ปานกลาง		

3.4 กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 6

เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธี Least Significant Difference (LSD) จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่มี

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับ ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท /สูงกว่าปริญญาโท มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากพนักงานที่มีการศึกษาระดับ ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด	ระดับการศึกษา	n	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	F	Sig.
	ประถมศึกษา	3	1.84	0.74	น้อย		
มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนต้น	31	2.25	0.79	ปานกลาง	3.543 **	0.002
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	36	2.30	0.81	ปานกลาง		
	ปวช.	23	2.02	0.69	ปานกลาง		
	ปวสอนุปริญญา/	18	2.43	0.64	ปานกลาง		
	ปริญญาตรี	105	2.60	0.62	ปานกลาง		
	ปริญญาโท สูงกว่า/	9	2.67	0.55	ปานกลาง		
รวม		225	2.43	0.71	ปานกลาง		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของพนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด

ระดับการศึกษา	$\bar{x}$	ประถมศึกษาศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	ปวช.	ปวส./อนุปริญญา	ปริญญาตรี	ปริญญาโท / สูงกว่าปริญญาโท
ประถมศึกษา	1.84	-	-	-	-	-	-	-
มัธยมศึกษาตอนต้น	2.25	.40717	-	-	-	-	-	-
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.30	.45741	.05024	-	-	-	-	-
ปวช.	2.02	.17295	.23422	.28446	-	-	-	-
ปวส./อนุปริญญา	2.43	.58148	.17431	.12407	.40853	-	-	-
ปริญญาตรี	2.60	.75746	.35029 *	.30005 *	.58451 *	.17598	-	-
ปริญญาโท/สูงกว่าปริญญาโท	2.67	.82963	.42246	.37222	.65668 *	.24815	.07217	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุในการทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 8

การมีส่วนรวมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิชั่น จำกัด	อายุในการทำงาน	n	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	F	Sig.
การมีส่วนรวมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิชั่น จำกัด	น้อยกว่า 5 ปี	147	2.36	0.72	ปานกลาง	1.107	0.354
	5-10 ปี	39	2.58	0.61	ปานกลาง		
	11-15 ปี	21	2.56	0.66	ปานกลาง		
	16-20 ปี	9	2.59	0.85	ปานกลาง		
	มากกว่า 20 ปี	9	2.30	0.85	ปานกลาง		
รวม		225	2.43	0.71	ปานกลาง		

3.6 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิชั่น จำกัด ของพนักงานที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

การมีส่วนรวมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิชั่น จำกัด	เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม	n	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	F	Sig.
การมีส่วนรวมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิชั่น จำกัด	ไม่เคยเป็นสมาชิก	164	2.36	0.73	ปานกลาง	8.013**	0.000
	เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม	46	2.70	0.51	ปานกลาง		
	เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม	9	2.79	0.59	ปานกลาง		
	เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป	6	3.23	0.50	มาก		
รวม		225	2.43	0.714	ปานกลาง		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธี Least Significant Difference (LSD) จากการวิเคราะห์พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม พนักงานที่เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม และ พนักงานที่เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างจากพนักงาน ที่ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของพนักงานที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิชั่น จำกัด

เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม	ไม่เคยเป็นสมาชิก	เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม	เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม	เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป	$\bar{x}$
เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม	2.30	2.70	2.79	3.23	
ไม่เคยเป็นสมาชิก	2.30	-	-	-	-
เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม	2.70	.40203**	-	-	-
เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม	2.79	.48722**	.08519	-	-
เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป	3.23	.93537**	.53333	.44815	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.7 กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิชั่น จำกัด ของพนักงานที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

การมีส่วน ร่วม ในการ จัดการ สิ่งแวดล้อม ภายใน บริษัท ยูนิซัน จำกัด	กลุ่มคนที่มี ความรู้ ความเข้าใจใน เรื่อง การจัดการ สิ่งแวดล้อม	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมี ส่วน ร่วม	t	Sig
กลุ่มคนที่มี ความรู้ความ เข้าใจต่ำ	กลุ่มคนที่มี ความรู้ความ เข้าใจต่ำ	75	2.39	0.64	ปาน กลาง	0.536	0.593
	กลุ่มคนที่มี ความรู้ความ เข้าใจสูง	150	2.44	0.75	ปาน กลาง		
รวม		225	2.43	0.71	ปาน กลาง		

3.8 กลุ่มตัวอย่างที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนิซัน จำกัด ของพนักงานที่มีความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

การมีส่วน ร่วม ในการ จัดการ สิ่งแวดล้อม ภายใน บริษัท ยูนิซัน จำกัด	กลุ่มคนที่มี ความตระหนัก ในเรื่องการ จัดการ สิ่งแวดล้อม	n	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การมี ส่วน ร่วม	t	Sig
กลุ่มคนที่มี ความ ตระหนักต่ำ	กลุ่มคนที่มี ความ ตระหนักต่ำ	98	2.19	0.61	ปาน กลาง	4.500**	0.000
	กลุ่มคนที่มี ความ ตระหนักสูง	127	2.62	0.73	ปาน กลาง		
รวม		225	2.43	0.71	ปาน กลาง		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะจากพนักงานบริษัท ยูนิซัน จำกัด คือ บริษัทควรจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโครงการต่างๆ แก่พนักงานทุกระดับ รวมถึงการกระตุ้นให้พนักงานมีจิตสำนึกที่ดีและตระหนักในการมีส่วนร่วมในการ

จัดการสิ่งแวดล้อม ประชาสัมพันธ์ ให้พนักงานทุกระดับ เข้าร่วมกิจกรรมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม สร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานในการเข้าร่วม มีเวลาและบุคลากรเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาที่พบว่า พนักงานของบริษัท ยูนิซัน จำกัด การมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อยกว่าด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการอนุรักษ์พลังงาน อาจเนื่องมาจากในขั้นตอนของการวางแผนโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมจะมีเฉพาะผู้บริหารและคณะทำงานของโครงการนั้น ๆ เป็นผู้ร่วมวางแผน จึงทำให้พนักงานระดับปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อย บริษัทจึงควรเปิดโอกาสให้พนักงานระดับปฏิบัติการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพราะพนักงานส่วนใหญ่เป็นระดับปฏิบัติการ พนักงานที่เป็นตัวแทนอาจจะมากกว่าแผนกละหนึ่งคน ถ้ามีการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมในการวางแผนจะเป็นแสดงให้เห็นว่าพนักงานเหล่านั้นมีความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายขององค์กร ซึ่งเป็นการจูงใจให้เข้าร่วม ทั้งนี้พนักงานที่เป็นตัวแทนหรือแกนนำยังสามารถกลับไปประชาสัมพันธ์ให้กับพนักงานคนอื่น ๆ เข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมบูรณ์และเต็มรูปแบบของการมีส่วนร่วมมากขึ้นอีกด้วย ดังที่สิริพัฒน์ ลากจิต (2550) ระบุถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นการทำงานร่วมกัน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และเป็น

การเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย และสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐานการมีส่วนร่วมของนรินทร์ชัย พัฒนาพงศา (2547) กล่าวว่า มนุษย์มนุษย์มีความคิดและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน มีความสามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นได้ ถ้าได้รับโอกาสที่จะร่วมคิด ร่วมเข้าใจและร่วมจัดการเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง หากบริษัทต้องการแนวทางการมีส่วนร่วมที่แท้จริง และนำไปสู่กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ ควรศึกษากับกลุ่มประชากรทั้งบริษัท เพื่อเปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับ ทุกแผนก เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ในการจัดการสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่างๆที่เหมาะสมกับบริบทการปฏิบัติงานของพนักงานมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ญาณิศา ถนอมบุญ. (2547). *การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตาม ISO 14001 : กรณีศึกษา พนักงานบริษัท โรมอพลโล อีเล็ค โทรนิคส์(ประเทศไทย) จำกัด.* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณพรรษ์สรณ์ เสมสันต์. (2550). *บทบาทของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร.* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสังคมศาสตร์ มหาบัณฑิต (สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม). มหาวิทยาลัยมหิดล.

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา. (2547). *การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง.* กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุเทพ ธีรศาสตร์. (2541). *ISO 14000 มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

สุเมธ ทรายแก้ว. (2536). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดอุดรธานี.* วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สิริพัฒน์ ลากิจิตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภวารินชาราบ จังหวัดอุบลราชธานี.* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัญชลี สืบสุข. (2546). *การประเมินการมีส่วนร่วมของพนักงานในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 : กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มมัตสุชิต.* วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อม). มหาวิทยาลัยมหิดล.